

СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О СОЦИЈАЛНОМ ОСИГУРАЊУ

Савезна Република Југославија и Босна и Херцеговина

у жељи да уреде међусобне односе у области социјалног осигурања, договориле су се следеће:

Део I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Дефиниције појмова

(1) У овом споразуму следећи изрази значе:

1. "територија"

у односу на Савезну Републику Југославију, југословенска државна територија;

у односу на Босну и Херцеговину, босанско-херцеговачка државна територија;

2. "правни прописи"

закони, подзаконски и други општи акти, који се односе на области социјалног осигурања из члана 2. став 1. овог споразума;

3. "надлежни орган"

у односу на Савезну Републику Југославију: савезно министарство надлежно за правне прописе у Савезној Републици Југославији из члана 2. став 1. овог споразума;

у односу на Босну и Херцеговину: министарства надлежна за правне прописе у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. овог споразума;

4. "носилац"

организација, установа, односно орган надлежан за спровођење правних прописа из члана 2. став 1. овог споразума;

5. "надлежни носилац"

носилац осигурања код кога је лице осигурано у време подношења захтева за давање или од кога има или би имало право на давање;

6. "орган за везу"

орган одређен за ефикасно спровођење овог споразума;

7. "осигураник"

лице које је осигурано или је било осигурано према правним прописима из члана 2. овог споразума;

8. "члан породице"

члан породице према правним прописима оне државе уговорнице који се примењују;

9. "пребивалиште"

место сталног боравка;

10. "боравиште"

место привременог боравка;

11. "пензијски стаж"

стаж осигурања, са њим изједначена времена и посебан стаж према правним прописима држава уговорница;

12. "период осигурања"

период плаћања доприноса и период признат као такав;

13. "давање"

давање у натури и новчано давање;

14. "давање у натури"

здравствена заштита и друга давања, осим новчаних;

15. "новчано давање"

пензија, новчана накнада и друга новчана давања, укључујући њихове делове из јавних средстава, додатке, усклађивања, повећања и капиталне отпремнине.

(2) У овом споразуму остали изрази имају значење које им припада према правним прописима држава уговорница.

Члан 2.

Правни прописи на које се овај споразум односи

(1) Овај споразум се односи на правне прописе:

У Савезној Републици Југославији о:

1. здравственом осигурању, здравственој заштити и материнству;
2. пензијском и инвалидском осигурању;
3. осигурању за случај повреде на раду и професионалне болести;
4. новчаној накнади за случај незапослености; и
5. додатку на децу,

у Босни и Херцеговини о:

1. здравственом осигурању, здравственој заштити и материнству;
2. пензијском и инвалидском осигурању;
3. осигурању за случај повреде на раду и професионалне болести;
4. новчаној накнади за случај незапослености; и
5. новчаној накнади у вези са материнством и дечијем додатку.

(2) Овај споразум се односи на све правне прописе којима се обједињују, мењају или допуњују правни прописи из става 1. овог члана.

Члан 3.

Лица на која се овај споразум примењује

Овај споразум се примењује на:

- а) лица за која важе или су важили правни прописи једне или обе државе уговорнице и
- б) друга лица која права изводе од лица назначених под а).

Члан 4.

Једнаки третман

(1) Приликом примене правних прописа једне државе уговорнице, држављани друге државе уговорнице су изједначени са њеним држављанима.

(2) Став 1. овог члана се не односи на:

1. правне прописе о учешћу осигураника и послодавца у органима носилаца и удружења;
2. одредбе о терету осигурања из међународних уговора закључених са трећим државама и
3. правне прописе о осигурању лица запослених у службеном представништву једне од држава уговорница у трећим државама или код чланова тог представништва.

Члан 5.

Изједначеност територија

(1) Пензија, новчана накнада и друга новчана давања према правним прописима једне државе уговорнице исплаћују се кориснику са пребивалиштем у другој држави уговорници.

(2) Пензија, новчана накнада и друга новчана давања не могу се умањити, ставити у стање мировања, одузети или запленити због тога што корисник има пребивалиште у другој држави уговорници, уколико овим споразумом није другачије одређено.

(3) Држављанима друге државе уговорнице са пребивалиштем у трећој држави давања из ст. 1. и 2. овог члана држава у којој је остварено право на давање исплаћује под истим условима као и својим држављанима.

(4) Став 1. овог члана се не примењује на давање по основу преостале радне способности, најниже пензије, заштитног додатка, телесног оштећења, туђе помоћи и неге, као и друга давања по основу пензијског осигурања која се остварују зависно од имовинског цензуса.

Део II

ОДРЕДБЕ О ПРАВНИМ ПРОПИСИМА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ

Члан 6.

Општа одредба

Обавеза осигурања одређује се према правним прописима оне државе уговорнице у којој лице ради, односно обавља делатност, што важи и у случају када се седиште послодавца налази у другој држави уговорници, ако одредбама чл. 7. и 8. овог споразума није другачије одређено.

Члан 7.

Посебне одредбе

(1) Ако послодавац са седиштем у једној држави уговорници упуту запосленог у другу државу уговорницу, на њега се најдуже до краја 24. календарског месеца, примењују правни прописи прве државе уговорнице, као да је у њој запослен.

(2) Ако лице које обавља самосталну делатност у једној држави уговорници оде у другу државу уговорницу ради привременог обављања те делатности, на њега се, најдуже до краја 12. календарског месеца, примењују правни прописи прве државе уговорнице, као да у њој обавља делатност.

(3) На лица која путују у служби послодавца који се бави ваздушним, друмским или железничким саобраћајем примењују се правни прописи државе уговорнице у којој је седиште послодавца.

(4) На посаду брода, као и друга лица запослена на броду, примењују се правни прописи државе уговорнице под чијом заставом брод плови.

(5) На лица која обављају послове утовара и истовара брода, поправке или надзора брода у луци друге државе уговорнице примењују се правни прописи државе уговорнице којој лука припада.

(6) На запослене у државним и јавним службама, службене представнике и са њима изједначена лица упућена у другу државу уговорницу примењују се правни прописи државе уговорнице која их је упутила.

(7) Примена правних прописа прве државе уговорнице из ст. 1. и 2. овог члана може се, изузетно, на заједнички захтев послодавца и запосленог, односно на захтев лица које самостално обавља делатност и уз сагласност надлежног органа друге државе уговорнице продужити за још 24, односно 12 месеци.

Члан 8.

Запослени у дипломатској мисији и конзуларном представништву

(1) На запослене у дипломатским мисијама и конзуларним представништвима, као и на запослене као приватна кућна послуга код чланова ових мисија и представништава, упућене у другу државу уговорницу примењују се правни прописи државе уговорнице из које су упућени.

(2) На запослене из става 1. овог члана који нису упућени, примењују се правни прописи државе уговорнице у којој су запослени, а дипломатска мисија, односно конзуларно представништво, односно њихови чланови који их запошљавају, дужни су да се придржавају правних прописа те државе који важе за послодавца.

(3) Изузетно од става 2. овог члана, запослени који су држављани државе уговорнице чија је дипломатска мисија, односно конзуларно представништво, могу се, у року од три месеца од дана запослења, определити за примену правних прописа те државе уговорнице.

Члан 9. Изузеци

На заједнички захтев запосленог и његовог послодавца, надлежни органи држава уговорница могу договорити изузетке од одредаба чл. 6. и 7. овог споразума, при чему морају узети у обзир врсту и околности запослења.

Део III ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Поглавље 1.

Болест и материнство

Члан 10. Сабирање периода осигурања

Периоди осигурања навршени према правним прописима обе државе уговорнице се, ако је то потребно, сабирају за стицање права на давање и за одређивање трајања тог давања, под условом да се не поклапају.

Члан 11. Давања у природи

(1) Лице које испуњава услове за право на давање у природи према правним прописима једне државе уговорнице има право на здравствену заштиту од стране носиоца његовог пребивалишта или боравишта, одређену у погледу обима, врсте и начина пружања према правним прописима који важе за тог носиоца, као да је код њега осигурано, а у трајању одређеном правним прописима који важе за надлежност носиоца на чији терет се заштита пружа, под условом да:

1. има пребивалиште у другој држави уговорници или
2. има боравиште у другој држави уговорници по основу члана 8. овог споразума или
3. његово стање за време боравка у другој држави уговорници захтева хитно пружање здравствене заштите, а лице није отишло у ту државу уговорницу у циљу лечења.

(2) Став 1. овог члана се аналогно примењује и на чланове породице, с тим што је за чланове породице лица која имају боравиште у другој држави уговорници по основу одредаба члана 7. ст. 1. и 2. овог споразума потребна сагласност надлежног носиоца.

(3) За одобрење коришћења протеза, помагала и других здравствених услуга веће вредности, неопходна је сагласност надлежног носиоца, изузев када је пружање тих услуга неодложно, јер би, у противном, били озбиљно угрожени живот или здравље лица из ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 12. Новчана давања

(1) Новчана давања у случајевима из члана 11. овог споразума, као и у случају материнства, одобрава надлежни носилац према правним прописима које он примењује.

(2) Ако према правним прописима једне државе уговорнице износ новчаних давања зависи од броја чланова породице, надлежни носилац узима у обзир и чланове породице који имају пребивалиште у другој држави уговорници.

Члан 13.

Корисници пензије

(1) На корисника пензије, остварене према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице у којој има пребивалиште.

(2) Корисник из става 1. овог члана има право на давања у натура на терет надлежног носиоца оне државе уговорнице у којој он има пребивалиште.

(3) На корисника пензије остварене према правним прописима једне државе уговорнице који има пребивалиште у другој држави уговорници, примењују се правни прописи те државе уговорнице и пружају давања у натура, као да је право на пензију остварено према њеним правним прописима а на терет надлежног носиоца.

(4) Корисник пензије из става 3. овог члана, са пребивалиштем у једној држави уговорници, чије стање, за време боравка у другој држави уговорници, захтева хитно пружање давања у натура има право на та давања према правним прописима и на терет носиоца друге државе уговорнице.

(5) Одредбе ст. 1. до 4. овог члана аналогно се примењују и на чланове породице корисника пензије.

Члан 14.

Носилац који пружа давања у натура

У случају из члана 11. и члана 13. овог споразума давања у натура пружа:

у Савезној Републици Југославији - организациона јединица носиоца здравственог осигурања у републици;

у Босни и Херцеговини:

- у Федерацији Босне и Херцеговине - месно надлежна организациона јединица здравственог осигурања и месно надлежна организациона јединица социјалне заштите;

- у Републици Српској - организациона јединица Фонда здравственог осигурања Републике Српске и Фонда дечије заштите Републике Српске и

- у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине - Одељење за здравство, јавну безбедност и друштвене делатности.

Члан 15.

Накнада трошкова

(1) Надлежни носилац накнађује носиоцу који је пружио давање утрошене износе у складу са чланом 11. и чланом 13. став 3. овог споразума, изузев административних трошкова.

(2) Органи за везу држава уговорница могу договорити паушално плаћање за све случајеве или за одређене групе случајева, уместо појединачног обрачуна трошкова.

Поглавље 2.

Старост, инвалидност и смрт

Члан 16.

Сабирање пензијског стажа

(1) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, стицање, очување или поновно признавање права на давање условљено навршењем пензијског стажа, носилац те државе уговорнице узима у обзир, ако је потребно, и пензијски стаж навршен према правним прописима друге државе уговорнице, као да је навршен према правним прописима које он примењује, под условом да се периоди на поклапају.

(2) Приликом примене става 1. овог члана, период осигурања који се, према правним прописима друге државе уговорнице рачуна са увећаним трајањем, узима се у обзир у ефективном трајању.

(3) Осигуранику држављанину једне од држава уговорница који, и поред примене става 1 овог члана, не испуњава услове за стицање права на давање, надлежни носилац узима у обзир и пензијски стаж навршен у трећој држави са којом обе државе уговорнице имају закључене споразуме о социјалном осигурању.

(4) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, право на одређено давање условљено навршењем периода осигурања у одређеном занимању, односно послу или у занимању за које постоји посебан систем, носилац те државе уговорнице узима у обзир и период осигурања који је, према правним прописима друге државе уговорнице, навршен у истом занимању, односно послу или у одговарајућем систему.

(5) Ако према правним прописима једне државе уговорнице за остваривање права на давање мора бити навршен период осигурања у одређеном периоду или утврђено одређено чињенично стање, тај период се продужава одговарајућим периодом осигурања, односно постојањем одређеног чињеничног стања (коришћење пензије, давање за случај болести, повреде на раду, незапослености и др.) у другој држави уговорници.

Члан 17.

Период осигурања краћи од 12 месеци

(1) Ако је укупан период осигурања, који се према правним прописима једне државе уговорнице узима у обзир за обрачунавање давања краћи од 12 месеци, не одобрава се право на давање, изузев у случају када, према тим правним прописима, постоји право на давање само по основу тог периода осигурања.

(2) Период осигурања из става 1. овог члана по основу кога носилац једне државе уговорнице не одобрава давање, узима у обзир носилац друге државе уговорнице за стицање, очување и поновно признавање права на давање, као и одређивање његове висине, као да је тај период навршен према његовим правним прописима.

Члан 18.

Утврђивање самосталног давања

Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на давање и без примене члана 16. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање искључиво на основу пензијског стажа који се узима у обзир према тим правним прописима.

Члан 19.

Обрачун сразмерног дела давања

(1) Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на давање само уз примену одредаба члана 16. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање на тај начин што:

1. обрачунава теоријски износ давања, који би припадао да је укупан пензијски стаж, који се узима у обзир за обрачун давања, навршен према правним прописима које он примењује. Износ давања који не зависи од дужине пензијског стажа узима се као теоријски износ;

2. на основу тако обрачунатог износа, утврђује износ давања сразмеран односу између пензијског стажа навршеног искључиво према правним прописима које он примењује и укупног пензијског стажа, који се узима у обзир за обрачун давања;

3. у случају када је укупан пензијски стаж који се узима у обзир применом одредаба члана 16. овог споразума дужи од најдужег пензијског стажа према правним прописима које он примењује, утврђује износ давања сразмерно пензијском стажу навршеном према тим правним прописима и пензијском стажу на основу којег се утврђује висина давања у пуном износу.

(2) Ако се према правним прописима износ давања обрачунава на основу зараде, основице осигурања, односно уплаћеног доприноса у одређеном периоду, надлежни носилац узима у обзир зараду, основицу осигурања, односно уплаћени допринос искључиво из периода осигурања навршеног према правним прописима које он примењује.

Члан 20.

Умањење, укидање и обустава исплате давања

Независно од правних прописа држава уговорница о умањењу, укидању или обустави исплате пензије због стицања права на две или више пензија, коришћење пензије према правним прописима једне државе уговорнице не утиче на право корисника да истовремено користи пензију остварену према правним прописима друге државе уговорнице.

Поглавље 3.

Повреда на раду и професионална болест

Члан 21.

Повреда на путу до посла

(1) Лице са пребивалиштем у једној држави уговорници које на путу, ради ступања на посао, по основу уговора о раду, односно ради обављања самосталне делатности у другој држави уговорници, претрпи повреду, има право на давања по основу повреде на раду према правним прописима и на терет носиоца друге државе уговорнице.

(2) Став 1. овог члана се примењује и у случају повреде коју лице претрпи, непосредно по истеку уговора о раду, односно по престанку обављања самосталне делатности, на путу до пребивалишта.

Члан 22.

Давања у природи

(1) Лице које по основу повреде на раду или професионалне болести има право на здравствену заштиту према правним прописима једне државе уговорнице, а има пребивалиште или боравиште у другој држави уговорници користи ту заштиту, на терет надлежног носиоца, од носиоца на чијем подручју има пребивалиште или боравиште, према правним прописима које тај носилац примењује,

као да је код њега осигурано. За коришћење протеза, помагала и других здравствених услуга веће вредности, примењује се одредба члана 11. став 3. овог споразума.

(2) У случајевима из става 1. овог члана здравствену заштиту пружа:

у Савезној Републици Југославији - организациона јединица носиоца здравственог осигурања у републици;

у Босни и Херцеговини:

- у Федерацији Босне и Херцеговине - месно надлежна организациона јединица здравственог осигурања;

- у Републици Српској - надлежна организациона јединица Фонда здравственог осигурања Републике Српске и

- у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине - Одељење за здравство, јавну безбедност и друштвене делатности.

(3) На накнаду трошкова насталих према ставу 1. овог члана примењују се одредбе члана 15. овог споразума.

Члан 23.

Професионална болест

(1) Ако је одобрење давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је болест први пут лекарски утврђена у тој држави уговорници, сматра се да је тај услов испуњен ако је та болест први пут утврђена у другој држави уговорници.

(2) Ако је одобрење давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је обављање делатности која може да изазове ту болест, трајало одређено време, надлежни носилац те државе уговорнице, ако је потребно, узима у обзир и време обављања такве делатности у складу са правним прописима друге државе уговорнице.

Члан 24.

Новчано давање

(1) Новчано давање за случај повреде на раду или професионалне болести одобрава, према својим правним прописима, носилац оне државе уговорнице у којој је настала повреда на раду, односно последњи пут обављана делатност која може да изазове ту професионалну болест.

(2) Ако лице, које је по основу професионалне болести примало или прима новчано давање на терет носиоца једне државе уговорнице, због погоршања болести проузрокованог обављањем делатности која, према правним прописима друге државе уговорнице, може да изазове професионалну болест, поднесе захтев за давање носиоцу друге државе уговорнице, носилац прве државе уговорнице и даље сноси трошкове давања, без обзира на погоршање, према својим правним прописима. Носилац друге државе уговорнице одобрава давање у висини разлике између давања које припада након погоршања и давања које би, по основу наступања те болести, припадало према његовим правним прописима.

Члан 25.

Обавештавање дипломатске мисије или конзуларног представништва о повреди на раду

О повреди на раду држављанина, односно осигураника једне државе уговорнице у другој држави уговорници која је проузроковала или би могла проузроковати смрт, надлежни носилац, без одлагања, обавештава дипломатску мисију или конзуларно представништво државе уговорнице чији је он држављанин, односно осигураник.

Поглавље 4.

Незапосленост

Члан 26.

Сабирање периода осигурања

(1) Период осигурања, утврђен према правним прописима једне државе уговорнице, узима се у обзир за право на давање у случају незапослености према правним прописима друге државе уговорнице, ако је незапослено лице у држави уговорници у којој остварује право на давање у последњих 12 месеци пре подношења захтева за то давање било осигурано по основу запослења укупно најмање онолико месеци колико је предвиђено према њеним правним прописима.

(2) Услов минималног периода запослења из става 1. овог члана не односи се на запослена лица чије је запослење било предвиђено на дужи рок, али је окончано, без њихове кривице, пре навршења тог периода или која имају пребивалиште на територији државе уговорнице у којој подносе захтев за давање.

(3) Трајање примања накнаде смањује се за онај период за који је незапослено лице у другој држави уговорници, у последњих 12 месеци пре дана подношења захтева, примило новчану накнаду за незапосленост.

Поглавље 5.

Давање за случај смрти

Члан 27.

Ако давање за случај смрти постоји према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице у којој је то лице имало пребивалиште.

Поглавље 6.

Додатак на децу

Члан 28.

Сабирање периода осигурања

Период осигурања утврђен према правним прописима једне државе уговорнице узима се у обзир, ако је то потребно, за стицање и остваривање права на додатак на децу, према правним прописима друге државе уговорнице.

Члан 29.

Утврђивање давања

(1) Право на додатак на децу се одређује према правним прописима оне државе уговорнице по којима је лице осигурано и за децу која имају пребивалиште у другој држави уговорници.

(2) Ако право на додатак на децу постоји према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице у којој дете има пребивалиште.

(3) Ст. 1. и 2. овог члана се примењују и на корисника пензије.

Део IV

РАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30.

Органи за везу

У циљу ефикаснијег спровођења овог споразума, посебно ради једноставног и брзог повезивања носилаца обе државе уговорнице, као органи за везу две државе уговорнице, одређују се:

у Савезној Републици Југославији:

- Савезни завод за социјално осигурање за примену правних прописа у Савезној Републици Југославији из члана 2. став 1. тач. 1, 2, 3. и 5. овог споразума и

- Савезни завод за тржиште рада и миграције за примену правних прописа у Савезној Републици Југославији из члана 2. став 1. тачка 4. овог споразума;

у Босни и Херцеговини:

- у Федерацији Босне и Херцеговине - Завод здравственог осигурања и реосигурања Федерације Босне и Херцеговине - Сарајево за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 1. овог споразума;

- у Републици Српској - Фонд здравственог осигурања Републике Српске - Бања Лука за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 1. овог споразума;

- у Федерацији Босне и Херцеговине - Федерални завод за пензијско-мировинско осигурање - Мостар за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тач. 2 и 3. овог споразума;

у Републици Српској - Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске - Бијељина за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тач. 2. и 3. овог споразума;

у Федерацији Босне и Херцеговине - Федерални завод за запошљавање - Сарајево за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 4. овог споразума;

у Републици Српској - Републички завод за запошљавање Републике Српске - Пале за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 4. овог споразума;

у Федерацији Босне и Херцеговине - месно надлежно кантонално министарство за социјалну заштиту за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 5. овог споразума;

у Републици Српској - Фонд дечије заштите Републике Српске - Бијељина за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тачка 5. овог споразума; и

у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине - Одељење за здравство, јавну безбедност и друштвене делатности - Брчко за примену правних прописа у Босни и Херцеговини из члана 2. став 1. тач. 1. до 5. овог споразума.

Члан 31.

Обавезе органа, правна и административна помоћ

(1) Надлежни органи две државе уговорнице ће, посебним споразумом, утврдити измене овог споразума, који ступа на снагу истовремено са овим споразумом.

(2) Органи за везу две државе уговорнице ће, у оквиру своје надлежности, утврдити мере за спровођење овог споразума и споразума из става 1. овог члана.

(3) Надлежни органи и органи за везу две државе уговорнице обавештаваће се међусобно о:

а) свим предузетим мерама за спровођење овог споразума; и

б) свим променама њихових правних прописа у вези са применом овог споразума.

(4) У примени овог споразума, органи и носиоци држава уговорница ће узајамно пружати бесплатну службену помоћ.

(5) Органи и носиоци држава уговорница могу, у примени овог споразума, непосредно међусобно ступати у везу, као и са заинтересованим лицима или њиховим пуномоћницима.

(6) Органи и носиоци једне државе уговорнице не смеју одбити захтеве и друге поднеске због тога што су написани на службеном језику и писму друге државе уговорнице.

(7) Приликом примене овог споразума равноправно се употребљавају службени језици и писма држава уговорница.

(8) Лекарске прегледе који се обављају искључиво због примене правних прописа једне државе уговорнице, а односе се на лица која у другој држави уговорници имају пребивалиште или боравиште, обавиће на захтев надлежног носиоца и на његов терет, носилац према пребивалишту или боравишту. Лекарске прегледе који се обављају због примене правних прописа обе државе уговорнице обавља на свој терет носилац према пребивалишту или боравишту тог лица.

(9) Правна помоћ се, до покретања судског поступка, пружа у складу са прописима који се примењују у правној помоћи у грађанским правним стварима.

Члан 32.

Овлашћења дипломатских мисија и конзуларних представништава

Дипломатске мисије и конзуларна представништва држава уговорница могу се, без посебног пуномоћја, директно обраћати надлежним органима, органима за везу и надлежним носиоцима друге државе уговорнице ради заштите интереса својих држављана.

Члан 33.

Ослобађање од такси и надова

(1) Ослобађање или смањење такси предвиђено прописима једне државе уговорнице за писмене поднеске или документа која се прилажу због примене њених правних прописа, односи се и на

одговарајуће писмене поднеске и документа која се прилажу због примене овог споразума или правних прописа друге државе уговорнице.

(2) Исправе, документа и писмени поднесци било које врсте, који се прилажу приликом примене овог споразума, не подлежу надови.

Члан 34.

Подношење захтева

(1) Захтеви, изјаве или правна средства која су у примени овог споразума или правних прописа једне државе уговорнице поднета органу, носиоцу или некој другој надлежној служби једне државе уговорнице, сматрају се захтевима, изјавама или правним средствима поднетим органу, носиоцу или некој другој надлежној служби друге државе уговорнице.

(2) Захтев за давање, поднет према правним прописима једне државе уговорнице, сматра се истовремено и захтевом за одговарајуће давање према правним прописима друге државе уговорнице, које долази у обзир применом овог споразума.

(3) Захтеви, изјаве или правна средства, која применом правних прописа једне државе уговорнице треба поднети органу, носиоцу или некој другој надлежној служби те државе уговорнице, могу се, у истом року, поднети одговарајућем органу, носиоцу или некој другој надлежној служби друге државе уговорнице.

(4) У случајевима из ст. 1. до 3. овог члана надлежне службе, без одлагања, прослеђују захтеве, изјаве или правна средства одговарајућим службама друге државе уговорнице непосредно или посредством органа за везу.

(5) Потврде или документи, које издају органи или носиоци једне државе уговорнице сматрају се важећим за органе или носиоце друге државе уговорнице.

Члан 35.

Исплата давања

(1) Носилац надлежан за пружање давања према овом споразуму извршава своју обавезу, са ослобађајућим дејством, исплатом новчаних давања корисницима у својој националној валути.

(2) Прерачунавање давања у валуту друге државе уговорнице се врши према паритету валута који је важио на дан када је носилац надлежан за пружање давања дозначео средства исплатном органу у својој држави ради исплате корисницима у другу државу уговорницу.

(3) Накнаде предвиђене овим споразумом утврђују се у валути оне државе уговорнице у којој се налази седиште носиоца на чији терет падају давања.

(4) Дознаке средстава из ст. 1. до 3. овог члана врше се у конвертибилној валути (EUR) у складу са плаћањем између две државе уговорнице.

Члан 36.

Потраживање преплаћених износа давања у новцу

(1) Носилац једне државе уговорнице, који је исплатио давање у износу већем од оног који кориснику припада, може од носиоца друге државе уговорнице затражити да од заосталих износа давања које треба да исплати кориснику задржи преплаћени износ.

(2) Преплаћени износ из става 1. овог члана се директно исплаћује носиоцу који је затражио његово задржавање.

Члан 37.

Извршни поступак

(1) Извршна решења у области социјалног осигурања (исправе) надлежних органа и носилаца, као и извршне одлуке судова једне државе уговорнице признају се у другој држави уговорници.

(2) Признавање се може одбити само ако је у супротности са јавним поретком државе уговорнице у којој треба да се призна исправа или одлука из става 1. овог члана.

(3) На основу исправа и извршних одлука из става 1. овог члана спроводи се извршење у другој држави уговорници. Извршни поступак се спроводи према правним прописима који се примењују за одговарајуће исправе или одлуке државе уговорнице у којој треба да се спроведе извршење. Исправе и одлуке морају садржати потврду о њиховој извршности (клаузула о извршењу).

Члан 38.

Накнада штете

(1) Ако лице које према правним прописима једне државе уговорнице прима давање за штету која је настала у другој држави уговорници и има, према њеним правним прописима, право на накнаду штете од трећег лица, тада право на ту накнаду прелази на носиоца прве државе уговорнице према правним прописима које он примењује.

(2) Ако је право на накнаду штете у вези са истовременим давањима, по основу истог случаја штете, пренето, у складу са ставом 1. овог члана, носиоцима обе државе уговорнице, треће лице може исплатити накнаду штете са ослобађајућим дејством, једном или другом носиоцу. Носиоци ће намирити своја потраживања по овом основу сразмерно давањима која исплаћују.

Члан 39.

Решавање спорова

Спорове у примени и тумачењу овог споразума решаваће договорно надлежни органи држава уговорница.

Део V

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 40.

Прелазне одредбе

(1) Овај споразум не утврђује право на давање за период пре његовог ступања на снагу.

(2) За утврђивање права на давање према овом споразуму узима се у обзир и пензијски стаж који је, према правним прописима држава уговорница, остварен пре његовог ступања на снагу.

(3) Изузетно од одредаба члана 16. ст. 1. и 3. овог споразума узима се у обзир само посебан стаж утврђен за период пре 1. јануара 1965. године, и то у признатом трајању.

(4) Изузетно од одредбе члана 16. став 2. овог споразума, стаж осигурања навршен пре 6. марта 1992. године, који се према тада важећим прописима рачунао са увећаним трајањем, узима се у обзир у признатом трајању.

(5) Овај споразум се примењује, у области пензијског и инвалидског осигурања, и на осигуране случајеве настале пре његовог ступања на снагу.

(6) Давања утврђена пре ступања на снагу овог споразума неће се поново утврђивати, ако овим споразумом није другачије одређено.

Члан 41.

Урачунавање периода осигурања

(1) За утврђивање периода осигурања навршених у трећим државама које је Социјалистичка Федеративна Република Југославија преузела међународним уговорима са тим државама примењују се одредбе тих уговора, односно међународних споразума о социјалном осигурању које су са тим државама закључиле државе уговорнице.

(2) Период осигурања навршен у активној војној служби у ЈНА до 31. децембра 1972. године узима у обзир носилац оне државе уговорнице у којој је то лице било осигурано.

(3) Период осигурања навршен у активној војној служби у ЈНА у својству војног осигураника од 1. јануара 1973. године до 6. марта 1992. године пада на терет оне државе уговорнице чије је то лице држављанин у моменту остваривања права на пензију.

(4) Ако лице из ст. 1. и 3. овог члана има држављанство обе државе уговорнице, наведени периоди падају на терет оне државе уговорнице у којој лице има пребивалиште на дан остваривања права на пензију.

(5) Ако осигураник у једној од држава уговорница остварује право на пензију као активно војно лице, периоди осигурања у својству војног осигураника од 1. јануара 1973. године до 6. марта 1992. године из става 3. овог члана, падају на терет државе уговорнице у којој осигураник остварује право на пензију.

Члан 42.

Поновно одређивање пензије

(1) Пензије које су, од 6. марта 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, утврђене према правним прописима једне државе уговорнице уз урачунавање пензијског стажа навршеног према правним прописима друге државе уговорнице, носиоци ће, по службеној дужности, поново одредити и обрачунати износ пензије применом одредаба овог споразума, при чему се правоснажност донетог решења неће сматрати препреком за поновно одређивање.

(2) У поступку за поновно одређивање пензије надлежни носилац утврђује услове за стицање права на пензију у складу са правним прописима које је он примењивао у моменту наступања осигураног случаја код носиоца који је први утврдио право на пензију.

(3) Ако према правним прописима друге државе уговорнице нису испуњени услови за стицање права на пензију на дан када је носилац прве државе уговорнице први пут утврдио право на пензију, надлежни носилац друге државе уговорнице ће утврдити пензију од дана када су услови за стицање права испуњени према правним прописима које он примењује.

(4) Приликом поновног утврђивања права на пензију из става 1. овог члана, носилац државе уговорнице, према чијим правним прописима је давање било утврђено, обрачунава износ давања узимајући у обзир и пензијски стаж навршен на територији других република Социјалистичке Федеративне Републике Југославије на основу кога је давање било утврђено, ако међународним уговором са државом у којој је пензијски стаж навршен није другачије одређено.

(5) Права на пензију која су, од 6. марта 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, утврђена на основу пензијског стажа краћег од 12 месеци навршеног према правним прописима једне државе уговорнице и пензијског стажа оствареног искључиво према правним прописима друге државе уговорнице, поново ће се утврдити и обрачунати применом члана 17. овог споразума.

(6) Право на пензију, утврђено и обрачунато применом става 1. овог члана, припада од првог дана по истеку месеца у коме је носилац, који је утврдио право на пензију, покренуо поступак за поновно утврђивање и обрачун износа пензије и исплаћује се директно кориснику.

Члан 43.

Поновно одређивање пензије на захтев корисника

(1) Изузетно од одредаба члана 42. овог споразума, кориснику који је остварио право на пензију према правним прописима једне државе уговорнице, урачунавањем периода осигурања навршених према правним прописима друге државе уговорнице у периоду од 6. марта 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, а није до тог дана испунио услове за остваривање права на пензију према правним прописима друге државе уговорнице, ће се, на његов захтев, утврдити, односно одредити пензија према одредбама овог споразума, када испуни услове за остваривање права на пензију према правним прописима друге државе уговорнице.

(2) Утврђена, односно поново одређена пензија према одредбама става 1. овог члана, исплаћује се од првог дана следећег месеца након месеца у коме је поднет захтев, ако је у том месецу утврђено право на пензију. Ако је право на пензију утврђено касније, поново одређена и утврђена пензија исплаћује се од првог дана следећег месеца након месеца у коме је утврђено право на пензију.

Члан 44.

Ступање на снагу

(1) Овај споразум подлеже потврђивању.

(2) Овај споразум ступа на снагу првог дана по истеку месеца у коме су размењени инструменти о потврђивању.

Члан 45.

Трајање и отказивање

(1) Овај споразум се закључује на неодређено време. Свака држава уговорница га може, у текућој календарској години, у писменој форми, дипломатским путем, отказати с последњим даном те године, при чему отказни рок не може бити краћи од шест месеци.

(2) У случају отказивања овог споразума његове одредбе се и даље примењују на стечена права, као и на захтеве за остваривање права поднете до дана његовог отказивања.

У потврду овога опуномоћеници су потписали овај споразум и ставили печат.

Сачињено у Београду, дана 29. октобра 2002. године, у два оригинала на службеном језику Савезне Републике Југославије - српском језику и службеним језицима Босне и Херцеговине - босанском језику, хрватском језику и српском језику, при чему су оба оригинала аутентична.

За Савезну Републику Југославију

Максим Кораћ, с.р.

За Босну и Херцеговину

Светозар Михајловић, с.р.